

וקשיא, איך עשה כן?! והלא עובר באיסור עשה.

ומשינין: **מצוה שאני**. שהרי לצורך תפלה בציבור שחררו, וכיון שלדבר מצוה הוה, אינו עובר. (2)

תנו רבנן: כתיב: "וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו, וממשפחתם אשר עמכם אשר הולידו בארצכם, והיו לכם לאחווה. והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם לרשת אחוזה, **לעולם בהם תעבודו**".

ואין בזה משום מצוה, אלא **רשות** היא **דברי רבי ישמעאל**.

כי לפי שאמר הכתוב בשבעה עממין "לא תחיה כל נשמה", הוצרך הכתוב להתיר לנו להחיות את בני התושבים, שנולדו לאב שהוא משאר האומות, ולאם כנענית, ולקנותם לעבדים. (3)

רבי עקיבא אומר: "לעולם בהם תעבודו", **חובה** היא, והמשחררם מבטל עשה.

ומקשינן: **ודילמא רבי אליעזר** ששחרר עבדו כדי להשלים מנין, לא משום ש"מצוה שאני", אלא משום **דסבר** לה רבי אליעזר

כמאן דאמר שאין בזה, אלא **רשות** בעלמא היא?!

ולמה הוצרכנו לומר לעיל: "מצוה שאני"? ומשינין: **לא פלקא דעתך** דיסבור כן רבי אליעזר, דהרי **תניא בהדיא**: **רבי אליעזר אומר**: "לעולם בהם תעבודו" — **חובה היא**. ובהכרח ש"מצוה שאני". (4)

אמר רבה: **בהני תלת מילי נחתי בעלי בתים מנכסיהון** [בעוון שלשת הדברים הבאים, נענשים בעלי בתים, ויורדים מנכסיהם]:

א. משום **דמפקי עבדיהו לחירותא** [מוציאים את עבדיהם לחירות], ועוברים בכך על איסור עשה של "לעולם בהם תעבודו".

ב. ומשום **דסיירי נכסיהו בשבתא** [בודקים ומסתכלים בשבת בשדותיהם], כדי לעמוד על צרכי השדה.

ג. ועל **דקבעי סעודתייהו בשבתא** [קובעים הם את זמן סעודתם בשבת] **בעידן** שהחכם דורש **בבי מדרשא**. והיה להם לקבוע את הסעודה קודם הדרשה או אחריה, כדי שלא להפסידה.

הזכר, "כמבואר ביבמות עח ב.

4. הקשה ה"פני יהושע": היות ורבי אליעזר עצמו סובר "לעולם בהם תעבודו" שהוא חובה, אם כן למה הקשתה הגמרא לעיל מדברי שמואל שאמר "עובר בעשה", ולא הקשתה מדברי רבי אליעזר עצמו?! וראה מה שיישב; וראה עוד ב"הגהות וחיידושים" הנדמ"ח בסוף המסכת, מה שכתבו עוד אחרונים בזה.

2. כתב הר"ן [כ ב מדפי הרי"ף ד"ה כל]: משמע שאינו עשה גמור, שהרי אם עשה גמור הוא, איך הותר לעבור על עשה שבתורה משום מצות תפילת בציבור; ויש מתרצים, שלא אמרה תורה "לעולם בהם תעבודו" אלא משום שלא יתן להם מתנת חנינם כעין "לא תחנם", וכיון שעושה כן משום מצוה, הרי שאיטנו עושה כן כדי לחון אותם אלא לצורך עצמו הוא עושה, ראה שם.

3. והטעם הוא משום שב"אומות הלך אחר